Konsta Arvelin 29.03.2017 POL-2017-5597

Eduskunta
Lakivaliokunta

Poliisihallituksen lausunto HE 268/2010 vp hallituksen esityksestä yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi rikoslakiin säännökset yhdistelmärangaistuksesta, säädettäväksi laki yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta sekä muutoksista muuhun lainsäädäntöön. Kyse olisi uudenlaisesta rangaistuksesta, joka koostuisi ehdottomasta vankeudesta ja sen jälkeisestä valvonta-ajasta. Yhdistelmärangaistus voitaisiin tuomita vakavan rikoksen uusijalle, jota on pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Yhdistelmärangaistuksen tuomitsemisen edellytykset olisivat samat kuin nykyisin tuomita koko rangaistusaika suoritettavaksi vankilassa. Voimassa oleva järjestelmä pysyisi ehdotettavaa valvonta-aikaa lukuun ottamatta lähes nykyisellään. Valvonta-aika ei edellyttäisi tuomitun suostumusta. Valvonta-aika olisi yksi vuosi.

Esityksen tavoitteista

Yhdistelmärangaistuksen tavoitteena on vähentää uusintarikollisuutta. Keskeisenä keinona on parantaa koko rangaistusajan suorittamaan tuomitun rikoksentekijän sopeutumista takaisin yhteiskuntaan. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan rikoksentekijä, joka on tuomittu suorittamaan koko rangaistusaika, voidaan päästää ehdonalaiseen vapauteen hänen suoritettuaan rangaistuksestaan viisi kuudesosaa. Ehdonalainen vapautuminen voi kuitenkin olla mahdollista aikaisintaan, kun vankilassaoloaikaa on kertynyt kolme vuotta ja silloin, jos rikoksentekijää ei enää ole pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle ja vapaudelle. Lisäksi ennen ehdonalaista vapauttamista vanki voidaan sijoittaa valvottuun koevapauteen.

Käytännössä koko rangaistusta suorittavia ei ole vapautettu ehdonalaiseen, koska heidät on vapauttamisharkinnassa todettu edelleen erittäin vaaralliseksi toisen hengelle, terveydelle ja vapaudelle.

Vaikka koko rangaistusajan suorittamaan tuomittujen lukumäärä on verrattain pieni, on kyse kuitenkin vaarallisten rikosten uusijoista. Yleisimmin kyse on juuri henkeen ja terveyteen kohdistuneista rikoksista, varsinkin törkeistä pahoinpitelyistä. Tällaiset rikokset kohdistuvat oikeusvaltion suojelemiin ja tärkeimpiin yksilön oikeushyviin. Ehdotettu yhdistelmärangaistus

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu 14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

on huomattava parannus vallitsevaan tilaan, jossa koko rangaistusaikansa suorittamaan määrätyt rikoksentekijät vapautuvat yhteiskuntaan ilman kunnollisia tukitoimia. Yhdistelmärangaistuksen tarkoituksena on vuoden pituisena valvontajaksona parantaa ja tukea vankilasta vapautuvaa sopeutumaan yhteiskuntaan sekä integroitumaan takaisin yhteiskunnan jäseneksi.

Sopeutumisen toteutumiseksi ehdotetaan yhdistelmärangaistuksen suorittamiseksi velvoitetta pysyä tiettynä aikana asunnossa, päihteettömyyttä valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvissä tilaisuuksissa, toimintaan osallistumista sekä sitoutumista valvontaan.

Poliisihallitus pitää lähtökohtaisesti yhdistelmärangaistusta koskevaa esitystä kannattamisen arvoisena yhdistelmärangaistuksen rehabilitaatiotarkoituksen vuoksi.

Erityisiä huomiota

Päihteettömyys. Yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanon menettelysäännökset vastaavat valvotusta koevapaudesta sekä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuja lakeja (L:t (629/2013 ja 400/2015). Valvontaa sisältävien rangaistusten suorittamisen tärkein edellytys on rangaistusta suorittavan sitoutuminen noudattamaan asetettuja velvollisuuksia. Tähän sisältyy velvollisuus sitoutua noudattamaan päihteettömyyttä.

Yhdistelmärangaistusta koskevan lakiehdotuksen 5 §:n sisältämä velvollisuus päihteettömyyteen on rajattu koskemaan yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanoon liittyviä toimia, toisin kuin valvotussa koevapaudessa ja valvontarangaistuksessa. Rangaistuksen suorittaja ei saisi olla päihtynyt valvontatapaamisissa, seuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvässä työ-, kuntoutus-, koulutus- tai muussa toimintapaikassa eikä täytäntöönpanon edellyttämissä tilaisuuksissa. Kyse olisi tällöin poikkeuksellisesti ehdollisesta päihteettömyydestä.

Ehdottomaan päihteettömyyteen olisi kuitenkin hyvä kiinnittää huomiota kahdesta syystä. Ensinnäkin yhdistelmärangaistuksen suorittajalla voi olla taustallaan pitkä vankeusaika, johon on kuulunut pitkä päihteetön jakso. Vuoden valvonta-aika ja siihen kuuluva päihteettömyys tukisivat osaltaan sopeutumista vankeuden jälkeiseen elämään ja parantaisivat mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään.

Toiseksi varsinkin henkeen ja terveyteen kohdistuneissa rikoksissa alkoholilla on keskeinen sija niin rikoksentekijän kuin rikoksen uhrinkin kohdalla. (Rikollisuustilanne 2015 s. 33–35, 68–74) Ehdoton päihteettömyys tukisi osaltaan rangaistuksen suorittajan ja lainsäätäjän tavoitteita sopeutua yhteiskuntaan sekä noudattaa päihteetöntä elämää. Lisäksi ehdoton päihteettömyys tulisi huomioida erityisesti yhdistelmärangaistuksessa, koska rangaistuksen valvonta-aika on osa rangaistusta ja rangaistuksen suorittajat ovat vaarallisia rikoksenuusijoita.

Ehdoton päihteettömyys ei hankaloittaisi velvoitteiden noudattamisen valvontaa hallituksen esityksen mukaisesti. Päihteettömyyden toistuva laiminlyönti voi olla laissa tarkoitettua velvollisuuksien törkeää laiminlyöntiä, joka voi lopulta johtaa jäljellä olevan valvonta-ajan muuntamisen ehdottomaksi

vankeudeksi. Tätä ennen velvollisuuksien laiminlyönnistä voidaan antaa huomautus ja kirjallinen varoitus. Ehdotettu seuraamusvalikoima ja sen käyttäminen perusteluissa kuvatulla tavallaan tukisivat myös rangaistusta suorittavan päihteettömyyden valvontaa.

Poliisihallitus ehdottaa näiltä osin ainakin harkitsemaan päihteettömyysvaatimuksen muuttamista ehdottomaksi.

Tutkintavankeuden lukeminen valvonta-ajaksi. Yhdistelmärangaistuksen valvonta-ajaksi on ehdotettu 22 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa myös tutkintavankeusaikaa, jos rangaistuksen suorittaja sellaiseen määrätään. Tällainen on poikkeavaa sääntelyä verrattuna esimerkiksi valvontarangaistusta koskevaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 51 §:ään. Sääntelyä on perusteltu siten, että valvottava ei voisi vaivatta pakoilla tai paeta maasta tilanteissa, joissa tutkintavankeutta ei määrätä.

Poliisihallitus näkee tämän osaltaan ongelmallisena siitä syystä, että tutkintavankeus hyvitetään siihen liittyvän rikoksen rangaistuksen mittaamisessa tuomioistuimessa. Toisaalta yhdistelmärangaistus voi rikoslakia (39/1889) koskevien muutosehdotusten mukaan ylittää säädetyn rangaistusasteikon ja tällöin tutkintavankeusajan lukeminen osaksi valvonta-aikaa on varsin ymmärrettävää.

Näiltä osin Poliisihallituksella ei ole tarkennettavaa hallituksen esitykseen.

Yhdistelmärangaistukseen tuomitun vapauttamisesta ilmoittaminen. Vankeuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisille tehtäviin ilmoituksiin lisätään myös ilmoittaminen yhdistelmärangaistukseen tuomitun henkilön vapauttamisesta suorittamaan valvonta-aikaa. Poliisihallitus pitää tätä ehdottoman kannatettavana uudistuksena.

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Jyrki Wasastjerna
Poliisijohtaja Tomi Vuori
Poliisiylitarkastaja Niina Uskali